

Een Integratieve Analyse van de Sokopsalm 'Unu No Yere'

Liesbeth Peroti

UN NO YERE GENGEN E LOY

comp.: Afrikaans - Surinaams religieuslied
Traditional sokopsalm

Adagio

un' no ye - re ____ gen - ge'e loy kar' mi - afo

kmo - to ____ na Neng - re - kon - dre ____ Mi kon be - gi mi a fo -

so - ko, he ____ so - ko ____ nyun gron ____

Copyright 2015 by Naks
Transcription made by Lisibeti Music Performing Arts

Vakgebied: Ethnomusicologie, Socio-Linguïstiek & Afro-Caribische Cultuurantropologie
Studie: Lisibeti Music Performing Arts i.s.m. NAKS
Publicatie: Caribbean Sheet Music Publishing juli 2026
Auteur: Liesbeth Peroti

Samenvatting

De Afro-Surinaamse sokopsalm vormt een unieke, syncretische expressievorm binnen het immaterieel cultureel erfgoed van de Afrikaanse diaspora. Dit artikel biedt een diepgaande, multidisciplinaire analyse van de traditionele sokopsalm 'Unu No Yere', een sacrale invocatiezang gericht op het oproepen van de voorouders (*afo*). Aan de hand van een ethnomusicologische, socio-linguïstische en cultuurantropologische benadering onderzoekt deze

studie hoe orale rituele tradities transformeren wanneer zij worden gecodificeerd in geschreven partituren. De analyse toont hoe het spanningsveld tussen westerse diatonische notatie en Afrikaanse agogische vrijheid (zoals het gestructureerde gebruik van fermates) ruimte schept voor spirituele resonantie. Tevens belicht het paper de linguïstische frictie tussen de verheven, orale zangtaal en het Standaard Sranantongo, en formuleert het hoe de tekstuele dialoog tussen *Negre kondre* (Afrika) en *Nyun gron* (Suriname) fungeert als een actieve kosmologische brug over de Trans-Atlantische breuklijn.

Trefwoorden: Sokopsalm, Winti, Ethnomusicologie, Sranantongo, Gengen, *Negre kondre*, *Nyun gron*, Cultuurhercoding.

I. Inleiding: De Sokopsalm als Immaterieel Cultuurmonument

Binnen het continuüm van de Afro-Surinaamse religieuze en performatieve cultuur neemt het genre van de *sokopsalm* (ook wel *sokko-lied*) een uitzonderlijke positie in. Daar waar grote membranofonen (zoals de *apinti* of *kawina-drons*) het polyritmische fundament leggen voor expressieve rituele dansen, kenmerkt de sokopsalm zich door een sobere, statige en roepende *a cappella*-voordracht. Het genre manifesteert zich primair binnen de *banya prey* (het dramatisch-rituele Banya-theater) en de *kabra* of *jorka prey* (de voorouderverering en uitvaartwaken). De sokopsalm '*Unu No Yere*' is een prototypisch voorbeeld van de wijze waarop tot slaaf gemaakten en hun nageslacht sacrale harmonisatie tot stand brachten. Het lied vormt een directe invocatie: het instrumentale geluid van de metaalbel (*gengen*) snijdt door de fysieke ruimte om de voorouders uit het stamland op te roepen en te verwelkomen op de "nieuwe grond". In 2015 werd het werk formeel getranscribeerd door Lisibeti Music Performing Arts in samenwerking met de culturele organisatie NAKS. Dit paper analyseert de partituur en de achterliggende tekstuele en spirituele codering aan de hand van drie analytische pijlers: musicologie, linguïstiek en antropologie.

Vocale / Orale Zangtekst (Fonetische Notatie)

U' no yere

Geng' e loy

Kar' mi afo k'moto

Na negre kondre

So wi kon begi wi afo

Soko, ê

Soko

Nyun gron

Unu memre den afo

Soko, ê

Soko

Nyun gron

Standaard Sranantongo Orthografie

Unu no yere gengen e loy kari mi afo komoto

Na negre kondre

So wi kon begi wi afo

Soko, ê

Soko

Nyun gron

Unu memre den afo

Soko, ê

Soko

Nyun gron

Inzicht & filosofie: *Het geluid van de metalen bel (gengen) weerklinkt om de voorouders op te roepen uit het oorspronkelijke herkomstland (negre kondre). De gemeenschap nadert het sacrale punt in ootmoed om hen te vragen neer te dalen op de "nieuwe grond" (nyun gron = Suriname), teneinde het levende nageslacht bij te staan, te versterken en te beschermen.*

A. ETHNOMUSICOLOGISCHE ANALYSE:

[Maat 1–2: Opmaat & Stijging] —> [C-Tonica (Fermate: 'ye-re')] —> [Subdominant F: 'loy' (Fermate)] —> [Cadens naar C: 'nyun gron']

1. Vorm, ritmiek en agogische vrijheid

Hoewel de partituur van 'Unu No Yere' formeel gecodeerd is in een 4/4-maatsoort met de aanduiding *Adagio*, is de strakke westerse Maatindeling ondergeschikt aan de agogische dynamiek van de orale uitvoering.

- Fermates als Spirituele Ademruimte: De meest opvallende notatieve kenmerken in de partituur zijn de frequente fermates (o.a. in maten 2, 3, 4, 5, 6, 7 en 8). Deze bevinden zich consequent op sleutelwoordeilanden: *ye-re*, *loy*, *kmo-to*, *kon-dre*, *a-fo*, *he*, *so-ko* en *nyun gron*.

- Functie van de Rubato-Recitatie: De fermate heft de mechanische polsslag van de maatsoort op en transformeert de zang tot een vrij-metrisch recitatief. Dit reflecteert de
- traditionele *trokiman* (voorzanger) stijl, waarin longinhoud, emotionele geladenheid en improvisatorische rekkingsduur bepalend zijn voor de tijdsindeling.

2. Motivische Structuur

De melodische opbouw rust op twee contrasterende motieven:

- Motief A (De Oproep / Gengen): Maat 1–2 opent met een stijgende opmaat van achtste noten die klimt naar de tonica en tot stilstand komt op een gehouden C met fermate op het woord "*un' no ye-re*".
- Motief B (Descenderende Aarding): In maat 6 ("*Mi kon be-gi mi a-fo*") treedt een melodische versnelling op naar zestiende noten. De lijn stijgt kortstondig naar de topnoot om vervolgens via een melismatische daling en fermate tot aarding te komen.

3. Tonale & Harmonische Structuur

Het werk is gecodeerd in C-majeur en kent een helder, diatonisch verloop:

Harmonische Progressie: $C \rightarrow F \rightarrow C \rightarrow G7 \rightarrow C$

De westerse harmonisatie dient hierbij louter als verticaal fundament voor de lineaire vocale voordracht. Het harmonische hoogtepunt voltrekt zich bij de subdominant (F) op de cruciale tekstwoorden "*loy*" en "*soko, he*". Dit creëert een lichte tonaal-spirituele spanning en openheid, waarna de harmonie terugkeert en oplost in de tonica (C) bij het bereiken van "*nyun gron*".

4. Spanning tussen orale traditie en schriftuur

De partituur ("*Copyright 2015 by Naks / Transcription made by Lisibeti Music Performing Arts*") markeert een historische overgang. De notatie legt het melodische en harmonische skelet vast, terwijl essentiële vocale parameters—zoals microtonale intonatie, borst- versus kopregister-kleuring en timbre-fluctuaties—verankerd blijven in het belichaamde geheugen van de Winti-uitvoeringspraktijk.

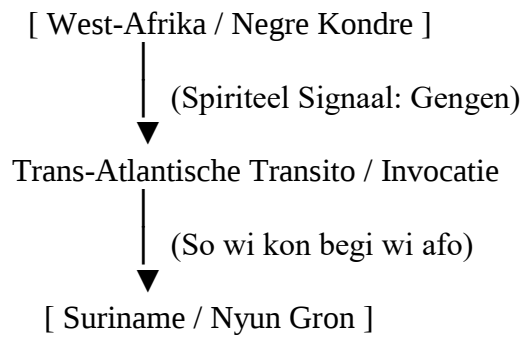
B. SOCIO-LINGUISTISCHE EN FONETISCHE ANALYSE

1. Orthografische spanning: Zangtaal vs. standaard Sranantongo

2. Semantische en etymologische lagen

- Gengen: Dit woord is een etymologisch en fonetisch relict afkomstig uit de Fon/Ewe-talen van West-Afrika (vergelijkbaar met de *gankogui*, de dubbele metalen bel). Het verwijst niet zomaar naar een willekeurig instrument, maar specifiek naar het rituele metaalgeluid.
- Afo: Een sacrale term uit het Sranantongo van Afrikaanse herkomst die "voorouder" of "betovergrootouder" betekent. Het overstijgt biologische verwantschap en duidt op een verheven, spirituele status.

V. Cultuuranthropologische & Kosmologische Analyse

1. Sacrale typologie en de functie van metaalgeluid

In de West-Afrikaanse kosmologie (Vodun, Yoruba) en de Surinaamse Winti-religie is de klank van gepatineerd metaal (*gengen*) geen muzikale versiering, maar een akoestische frequentie. Het geluid van de bel snijdt door de sluier tussen de materiële wereld (*a-sese* of *kudra*) en het voorouderrijk (*dedekondre* / *Samandow*). Het herhaalde "*geng' e loy*" (de bel weerklinkt/trilt) informeert de gemeenschap dat de communicatielijn met de geestenwereld officieel geopend is.

2. Transcendente geografie: *Negre Kondre* vs. *Nyun Gron*

De sokopsalm construeert een actieve spirituele geografie over de Atlantische Oceaan:

- *Negre Kondre*: Het historische en mythologische herkomstland (Afrika). Het fungeert als het kosmologische reservoir waar de *gran-afo* (de oervoorouders) verblijven.
- *Nyun Gron*: De "nieuwe grond" (Suriname). Het representeert de fysieke diaspora-realiteit waar de nakomelingen leven.

De frase "*So wi kon begi wi afo*" transformeert het lied van een passieve herdenking naar een actieve invocatie. De voorouders worden opgeroepen om de fysieke en spirituele afstand tussen *Negre kondre* en *Nyun gron* te overbruggen om het nageslacht bij te staan met bescherming en levenswijsheid.

3. Culturele veerkracht en dekolonisatie van de partituur

Het behoud van dit specifieke repertoire getuigt van de enorme rituele veerkracht van de Afro-Surinaamse gemeenschap. Ondanks eeuwen van systematische onderdrukking, kerstening en culturele ontworteling is de orale canon bewaard gebleven. De instandhouding en de schriftelijke vastlegging door instellingen zoals Lisibeti Music Performing Arts en NAKS vormen een cruciale stap in de dekolonisatie van de Caribische muziekgeschiedenis. Door de sokopsalm te voorzien van muzieknotatie en wetenschappelijke annotatie wordt het genre toegankelijk gemaakt voor universitair onderzoek, het onderwijs en de internationale concertpodia, zonder dat de intrinsieke, esoterische waarde verloren gaat.

C. CONCLUSIE

De sokopsalm '*Unu No Yere*' is aanzienlijk meer dan een historische relict-zang; het is een levend document van trans-atlantische continuïteit. Musicologisch balanceert het werk op de grens van westerse diatonische harmonie en Afrikaanse rubato-recitatie. Linguïstisch bewaart het de unieke fonotactiek van sacraal Sranantongo. Antropologisch fungeert het als de ultieme akoestische brug waarmee de diaspora op *Nyun gron* zich verbindt met de voorouderlijke bron in *Negre kondre*. Door deze multidisciplinaire codering blijft de sokopsalm een onvervangbaar monument van spirituele veerkracht, troost en culturele identiteit.

Literatuur

- Eersel, Ch. H. (2013). *Taal en Identiteit in Suriname*. Paramaribo: VACO.
- Jones, A. M. (1959). *Studies in African Music* (Vol. 1). London: Oxford University Press.
- Martinus-Guda, T. (2005). *Drie eeuwen Banya: De geschiedenis van een Surinaamse spreekoper*. Paramaribo: Stichting Yeyi.
- Stephen, H. J. M. (1986). *De Winti-religie: Een Afro-Surinaamse godsdienst in Suriname en Nederland*. Amsterdam: Karnak.
- Wooding, C. J. (1979). *Erimena: Een studie over de Winti-religie in Suriname*. Paramaribo: Vaco.
- Zaalman, J. (2006). *Abrema: Spirituele en filosofische aspecten van de Winti-religie*. Paramaribo: Stichting Abrema.